

lett å lese. Hvert kapittel avsluttes med en omfattende litteraturliste.

Det gis en oppdatert og oversiktlig innføring i de tilstandene boken omhandler både når det gjelder forhold som etiologi, forekomst, symptomer og utredning. Kapitlet om medikamentell behandling gir fin oversikt over hva som er godt dokumentert behandling per i dag og hva som er mer på utprøvningsstadiet, og vil være nyttig lesing for leger som behandler disse pasientgruppene. Det er også nyttig at man har brukt plass på å omtale utradisjonelle eller såkalte «alternative» behandlingsmetoder, da mange av pasientene er opptatt av dette.

Delen som omhandler pedagogiske tiltak er etter min mening bokens svakeste. At man omtaler tiltak for alle tre tilstandene i et felles kapittel, går noe på bekostning av oversiktighet. Det brukes en del plass på mer generelle pedagogiske tiltak for barn med spesielle behov, mens man etter min mening i enda større grad kunne ha vektlagt mer spesifikke tiltak rettet inn mot de ulike tilstandene – ikke minst ved AD/HD, som er en tilstand de fleste lærere må forholde seg til.

Alt i alt er dette en lettest, god og oversiktlig bok som egner seg for både pedagoger og helsepersonell som arbeider med mennesker med disse tilstandene. Pasienter og pårørende vil også kunne ha glede av å lese den.

Marit Lønning

Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri
Ullevål universitetssykehus

Gammelt nytt om AD/HD

Phyllis Anne Teeter

Behandling av AD/HD –

ett utviklingspsykologisk perspektiv

478 s, tab. Lund: Studentlitteratur, 2004.

Pris SEK 407

ISBN 91-44-01931-9

Boken er en oversettelse av en amerikansk bok utgitt i 1998 av Teeter som er professor i psykologi ved University of Wisconsin-Milwaukee. Den omhandler årsaksfaktorer, kliniske manifestasjoner, utviklingspsykologi og behandling. Kapitlene om læring og skoleprestasjoner er litt utvidet i forhold til det man finner i mange tilsvarende bøker om Attention Deficit Hyperactivity Disorder.

Dessverre har boken en svært begrenset plass i dagens utvalg av bøker om AD/HD. Grunnen til det er: Boken ble første gang utgitt i 1998. På AD/HD-feltet er det blitt publisert nye og viktige funn med betydning for praksis i løpet av de siste 5–6 år. I og med at boken ikke omhandler disse funn, oppleves innholdet som utdatert på mange områder.

Omtale av medikamentell behandling er gjort av en forfatter som ikke ser ut til å ha tilstrekkelig kunnskap og erfaring. Det gjør at kvaliteten ikke er god nok.

Pål Zeiner

Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling
Sykehuset Buskerud HF

Norsk bok om AD/HD hos barn og unge

Pål Zeiner, red.

Barn og unge med ADHD

320 s. Vollen: Tell forlag, 2004. Pris NOK 320

ISBN 82-7522-261-3

Boken *Barn og unge med ADHD*

henvender seg i første rekke til pårørende og fagfolk, og da særlig barnehagepersonell og lærere som kommer i kontakt med barn og unge med AD/HD. Boken ble

utgitt i forbindelse med ADHD-foreningens 25-årsjubileum i 2004.

Boken gir en systematisk og oppdatert oversikt over AD/HD hos barn og unge gjennom 15 kapitler som er utarbeidet av 12 forfattere med ulik faglig bakgrunn. Den medisinske delen er skrevet av barnepsykiater Pål Zeiner, som man merker har lang klinisk erfaring på området. På en oversiktlig og grundig måte beskrives historikk, diagnostikk, forekomst, årsaker, komorbiditet og medikamentell behandling. Når det gjelder kriteriene for AD/HD-diagnosen, skriver forfatteren på s. 39 at forstyrrelsen opptrer i forskjellige situasjoner, for eksempel både i skole og hjemmet, så vel som ved klinisk undersøkelse. Dette kan muligens misforstås, for ifølge både ICD-10 og den amerikanske diagnosemanualen DSM-IV krever diagnosen at symptomene må være åpenbare i minst to forskjellige situasjoner, men altså ikke nødvendigvis i flere. Dosering av sentralstimulerende midler er ikke spesifikt omtalt, så her vil leger måtte hente informasjon fra andre kilder. Det er bra at det nye medikamentet atomoksetin er tatt med, men medikamentet produseres som kapsler og ikke tablettar som angitt i teksten.

Boken inneholder nyttig informasjon om hva nevropsykologisk kunnskap kan bidra med når det gjelder forståelse, diagnostikk og behandling av AD/HD. ADD (Attention deficit disorder) er oversiktlig beskrevet i et eget kapittel. ADD er en tilstand som lett kan overses, men som har fått økt oppmerksomhet de senere år, og hittil har det vært vanskelig å finne god og dekkende informa-

sjon om tilstanden på norsk. I et godt skrevet kapittel om individuell psykologisk hjelp er det tatt med et avsnitt om behandlingsmetoder uten dokumentert effekt, noe som er lite omtalt i norsk faglitteratur og som foreldre ofte spør om.

Boken behandler også temaene jenter med AD/HD, ungdom med AD/HD, søskenproblematikk, det å være foreldre til barn med AD/HD og organiseringen av hjelpeapparatet. Tiltakssiden er utførlig beskrevet, både når det gjelder tiltak for familien og pedagogiske tiltak i barnehage og skole, inkludert alternative skoletilbud. Til sist kommer et kapittel om ADHD-foreningens rolle.

I flere kapitler har forfatterne brukt kasuistikker, som blant annet illustrerer hvor forskjellige barn med AD/HD kan være.

Det er prisverdig at ADHD-foreningen har bidratt til utgivelsen av denne boken, som er den første i sitt slag på norsk. Alt i alt er dette en nyttig bok for pårørende og fagfolk, herav også allmennleger og barneleger som kommer i kontakt med barn og unge med AD/HD.

Ebba Wannag

Ullevål universitetssykehus
Nasjonalt Kompetansesenter for AD/HD,
Tourettes syndrom og narkolepsi

Glimrende om kriseterapi for småbarn

Elisabeth Cleve

En stor og liten er borte

255 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2005.

Pris NOK 299

ISBN 82-05-33724-1

Victor, 2 1/2 år gammel, mistet sin mor og lillebror i trafikkuulykke. Etter 2 1/2 måned kommer han til Eica stiftelsen med sin far. Både faren, som selv befinner seg i dyp sorg, og personalet i barnehagen er dypt bekymret for

guttene, usikre på hvordan de skal forholde seg til ham og redde for å gjøre vondt verre. Guttene har ikke vært lei seg eller grått etter ulykken, han er blitt sjenerøs og hjelpsom, spiser og sover godt. Alt går greit så lenge ingen nevner eller viser bilde av moren, lillebroren eller kirkegården. Skjer dette, reagerer han med å spille bajas, sjangle, flåse eller synge. Men hvis noen gråter, anstrenger han seg til det ytterste for å gjøre dem glade igjen.

Den modige og kompetente barnepsykologen Elisabeth Cleve beskriver time for time guttens helbredelsesprosess. Parallelt redegjøres i korte trekk for samtalen en mannlig kollega hadde med guttens far.

Ved avslutningen av terapien, trenger ingen lenger lure på om Victor egentlig er glad, lei seg, sint eller trett. Nå kan han tydelig gi uttrykk for sine følelser, til og med sitte lenge stille og snakke alvorlig eller bare lytte. Når andre barn spør etter moren hans, svarer han slik som faren, at mamma og lillebror er i himmelen.

Hvert av de 13 kapitlene innledes med en kort sammenfatning av hovedpunkter i kapitlet. Språket er nyansert, spesielt gir barnets til tider urene uttale og småbarnslige setningsoppbygging et autentisk preg.

Små strektegninger illustrerer ulike konfigurasjoner fra sandkasseleken. Det er tankevekkende og rørende å oppleve hvor mye et lite barn oppfatter og forstår og hvor avgjørende det er at den som er sammen med barnet er beredt til å lytte til barnets fortelling og gi den mening fra barnets ståsted. For å gjennomføre slikt arbeid må man ha tilstrekkelig tid å avse, være sterk nok psykisk og ha støtte fra egen arbeidsplass.

Før et barn tilbys kriseterapi er det nødvendig at den sosiale situasjon er tilstrekkelig velordnet, uten dette trenger barnet og familien i første rekke mer håndfast hjelp i hverdagen. Når et barn er i krise, befinner de nærmeste seg også i en krisesituasjon.

Ved en psykologisk undersøkelse av et barn må man derfor alltid undersøke hvordan det står til med de øvrige familie-medlemmene og vurdere deres behov for hjelp. Boken inneholder mye generell kunnskap om barn og traumer. Avslutningsfasen og psykoterapeutens spesielle utfordringer ved å arbeide med barn som har lidd store tap, er spesielt beskrevet.

Denne boken henvender seg ikke bare til fagpersoner rundt barn i krise og sorg. Her er ingen vanskelig fagterminologi, men en glimrende innføring i hvorledes barnepsykoterapi kan arte seg.

Boken kunne være obligatorisk lesing for de som utdanner seg innen barne- og ungdomspsykiatri, men den er like tilgjengelig for foreldre og besteforeldre uten spesifikke psykologikunnskaper, som for ansatte som i sitt daglige virke omgås barn og familier for å hjelpe dem til å mestre livets vanskeligheter.

En omfattende litteraturliste inkluderer bøker for barn og ferdypningslitteratur.

Inger Helene Vandvik
Slependen

Nært og innlevende om innagerende barn og unge

Ingrid Lund

Hun sitter jo bare der!

Om innagerende atferd hos barn og unge.

139 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.

Pris NOK 229

ISBN 82-450-0134-1

Boken er skrevet for pedagoger i skolen og for grunn- og videreutdanning i helse- og sosialfag og pedagogikk. Forfatteren ønsker å øke forståelsen for innagerende elever, de som ikke har glede av det sosiale fellesskapet og som

utfordrer lærerne gjennom passivitet og tilbaketreking. Denne gruppen elever blir lett oversett i forhold til de mer høyrøstede, urolige og aggressive jevnaldrende.

Forfatter har hatt kontakt med 12 tiende-klassinger og 12 lærere i ungdomsskolen. Fire i hver gruppe er dybdeintervjuet, resten har besvart spørsmål skriftlig. Utsagn fra disse krydrer boken gjennom dens sju kapitler, sammen med tegninger, og illustrasjoner. Hun beskriver hvordan teorien hun bygger sin undersøkelse på, gir et nytt perspektiv på den innagerende eleven. Dette kan åpne for en gjensidig forståelse og dialog og derved økt kontakt og dypere forståelse i positive samhandlingssirkler, ut av tilbaketrekingen.

Ingrid Lund gjør så nærmere rede for tilknytningsteori og bruker en større del av et kapittel til å fordype seg i moderne spedbarnsforskning og Daniel Sterns selvpsykologi samt hans fem utviklingslinjer: det gryende selvet, kjerneselvet, det subjektive selvet, det verbale selvet og det narrative, fortellende selvet. Hun viser hvordan disse selvopplevelsesformene spiller seg ut i skolehverdagen og påvirker selvfølelsen, selvtilliten og selvverdet. Hun kommer inn på ungdom og identitet og de ulike sosiale roller ungdom trer inn i for å bli bekreftet av andre.

Boken gir praktiske eksempler på hvordan man skal kunne forstå barns indre verden og gir håp for å kunne hjelpe tilbaketrekkende barn i skolen. Den hjelper også leseren å se hvordan egne holdninger bidrar til å lukke eller åpne dialogen.

Boken anbefales også til studenter og personale som vil arbeide med barn innenfor helse- og sosialvesenet.

Øystein Sørbye

Familieenheten Sogn
og
Familieavdelingen Karasjok

En ny legerolle?

Karin Bengtsson, Ingalill Moren Hybbinette

Läkarroll i förändring – att våga nya vägar

293 s, ill. Lund: Studentlitteratur, 2004.

Pris SEK 370

ISBN 91-44-02463-0

Sykdomsbildene har i løpet av det siste hundreåret endret seg. Mens infeksjonssykdommene dominerte helt frem til siste verdenskrig og rammet særlig barn og unge, er hjerte- og karsykdommer og kreft hos middelaldrende og eldre samt psykiske lidelser nå blitt sentrale. Men samtidig har man gjennom de siste tiår sett et økende antall pasienter med diffuse somatiske og psykiske plager der helsevesenet ofte har måttet melde pass.

Karin Bengtsson, med erfaring fra allmenmedisin, psykiatri og smertebehandling og Ingalill Moren Hybbinette, med bakgrunn fra allmenmedisin, psykoterapi og rehabilitering, har skrevet en bok der målgruppen i første rekke er kolleger innen allmenmedisinen.

Boken har åtte hovedkapitler. Hvert av disse kapitlene er igjen inndelt i korte kapitler på 2–3 sider etterfulgt av litteraturreferanser.

Psyke og soma er ett. Mange sykdommer i dag er forårsaket av stress, legen må være like mye opptatt av pasientens ressurser som hans patologi, legerollen må være rådgiver mer enn en autoritær vi-alene-viter. Rådgivning og samarbeid med både pasient og andre yrkesgrupper i helsevesenet er viktig. Følelsene er viktige, familien er viktig, hypnose og alternative metoder fra Kina og andre kulturer kan være nyttig. Dette er noen av budskapene i boken.

Forfatterens hensikter er de beste. Men har de lyktes i sin argumentasjon? Jeg synes ikke det. Jeg er redd mang en lege vil legge bort boken etter noen få kapitler. For her er ingen nye radikale synspunkter som pirrer. Her er ingen konkret terapiveiledning.

Forfatterne håper boken kan virke som en kraft og inspirasjon. Det er nok et fäfenget håp. Forfatterne skriver om dagens stressrelaterte sykdommer uten å definere hva de mener med stress og uten å peke på sykdommer der man tror stress er viktig.

Litteraturreferansene er mange, men det er uklart hvordan disse er relatert til teksten.

Forfatterne vet at helse og sykdom er ujevnt fordelt i samfunnet, men de har likevel valgt å hoppe over både medisinsk epidemiologi og alt om kan minne om å ta stilling politisk. Behandlingen av den enkelte pasient blir det sentrale. En velmenende bok, men dessverre altfor vag og overfladisk til å være til nytte for kolleger. Tror jeg.

Einar Kringlen

Psykiatrisk institutt Vinderen
Oslo